

◆◆◆ FODOR NÓRA

Szelepchény György primás vagyonának eltulajdonítása

Forrásközleményünk egy érdekes és mozgalmas korszak mindaddig talán kevésbé elhíresült eseményét kívánja hűen ismertetni, és ezzel az Esztergomi Főegyházmegye történetét további részletekkel gazdagítani.¹ Közismert tény, hogy a török háborúk idején a magyar egyház nagy anyagi áldozatot hozott. Nemcsak a magyar föld, hanem Bécs 1683. évi védelmében is. Tudjuk például, hogy a Habsburg udvar a bécsi helyőrség fizetésére lefoglalta Széchényi György kalocsai érseknek, egyben győri püspöknek a Pázmáneumban hátrahagyott 61 500 forintját. Kevésbé ismert azonban annak a regénybe illő módja, ahogyan a védelmi költségekre odalett az esztergomi káptalan kincseinek zöme is, és Szelepchény György érsek kincseivel együtt idegen kézre, árverésre vagy pénzverdébe jutott. Széchényi Györgyöt aztán a kőszegi uradalommal kárpótolta a királyi udvar,² a káptalant és Szelepchény Györgyöt azonban nem. Aki pedig Szelepchény kincseit e sorsra juttatta, nem más, mint maga Kollonich Lipót, az akkori bécsújhelyi püspök és későbbi esztergomi érsek, akinek javaslatára lefoglalták az érsek és a káptalan vagyonának jelentős részét.

Két érsekünk, Szelepchény György és Kollonich Lipót egymástól különböző, nagy egyéniségek, akiket sokszor pozitív, ám még többször negatív színben tüntetett fel a történetírás.

¹ Az esetről leghívebben talán J. Newald részletes monográfiája számol be: NEWALD, Johann, *Beiträge zur Geschichte der Belagerung von Wien durch die Türken im Jahre 1683* (Wien 1883) II, 39-53. Az eseményre vonatkozó levéltári források rövid kivonatát és egyes, pársoros részleteinek fordítását Takáts Sándor adta közre: TAKÁTS Sándor, *Az esztergomi érsekség kincsei Bécsben, in Régi idők, régi emberek* (Budapest 1922) 389-398.

² KOLTAI András, *Széchényi VI. György, in Esztergomi érsekek* (szerk. Beke Margit; Budapest 2003) 314.

Szelepchény György kiváló diplomáciai érzékkel és művészi tehetséggel rendelkezett.³ Otthonosan forgott nemcsak a királyi udvar, hanem az európai politika színterén is. Szinte pengeélen egyensúlyozva igyekezett mind a magyar, mind a bécsi udvar érdekeit képviselni.⁴ Mint a Habsburg birodalom követe kétszer is megjárta a török portát,⁵ majd Lengyelországot és Erdélyt. Buzgón lépett fel a katolizáció érdekében. A Wesselényi-összeesküvés, majd a Thököly-féle pártütés idején rá is a felkelés pártolásának gyanúja vetődött. E vád alól sikerült tisztázni magát, és azt is tudjuk, hogy a felkelést követő retorziót sikerült visszafognia, és közbenjárásával megfékezni a kegyetlen megtorlást.⁶ Mint művészetpártoló főpap, aki ugyanakkor jó gazdasági érzékkel is rendelkezett, nagy vagyonra és jelentős kincsekre tett szert élete során.⁷ Böven adakozott ebből a török elleni harcokra is. Arra buzdította híveit, hogy imádkozzanak a töröktől való szabadulásért a Szűzanyához, amiért is XI. Ince pápa szeptember 12-ét, Bécs felszabadításának napját Szűz Mária neve napjának hirdette ki. Bécs ostromakor, 1683-ban élelmisszerűen látta el a védelem katonáit, a védelem ellátásához jóváhagyta ausztriai és morvaországi birtokainak lefoglalását is. Mindezért XI. Ince pápától meg is kapta a Bécs megmentője címet. Bécs ostromakor Szelepchény primás Morvaországba menekült, saját vagyonát a török harcok idején bécsi házába⁸ menekítette az esztergomi káptalan kincseinek nagy részével együtt. A sors fintora, hogy önként felajánlott segítségén felül, akarata ellenére Bécs megmentőjének ez a roppant vagyona – a becslések szerint mintegy 499 780 forint – odaveszett, amikor a Bécs körüli harcokhoz arra volt szükség, hogy a zsold kifizetésére ismét pénzt veressenek. A kincsek elhurcolására pedig I. Lipót Kollonich Lipót bécsújhelyi püspök javaslatára adott parancsot.

³ TUSOR Péter, *Szelepchény V. György*, in *Esztergomi érsekek* 305-310.

⁴ 1657. május 21-én már kalocsai érsek, és ekkor királyi felhatalmazással adminisztrátorként Nyitrát kormányozta. 1644-től udvari kancellár, csanádi püspökként királyi tanácsos, veszprémi, nyitrai, barsi és esztergomi örökös főispán, III. Ferdinánd és I. Lipót uralkodása idején a Titkos Tanács tagja, 1667-től Nádasdy Ferencsel, majd egyedül királyi helytartó.

⁵ Ennek érdekes adalékát lásd: TAKÁTS Sándor, *Szelepcsényi György a Portán*, in *A régi Magyarország jövedve* (Budapest 2002) 153-160.

⁶ PAULER Gyula, *Wesselényi Ferenc nádor és társainak összeesküvése 1664–1671* (Budapest 1876).

⁷ Végrendelétében tételesen felsorolt vagyona: Primási Levéltár, AEV, nr. 260/1, 1-67., a megmaradt tárgyak ismertetése pedig: LEPOLD Antal, *Szelepcsényi György primás kincsei*, in LEPOLD Antal, *Adatok az esztergomi főszékesegyházi kincstár történetéhez* (Esztergom 1928) 15-16.

⁸ Himmelpfortgasse 14.

⁹ Mintegy harminc évesen máltai lovagként harcolt Cipruson és a Dardanelláknál, nyitrai püspökként egyszersmind a nyitrai vár parancsnoka is volt. Majd 1669-től bécsújhelyi püspök, az udvari haditanács rendszeres résztvevője és 1672-től a pozsonyi magyar királyi kamara elnöke. Mindemellett a hadiárvak számára árvaházakat emelt, gondoskodott a szegény plébániák ellátásáról. 1673-ban, Johann Kaspar Ampringen gróf gubernátori működése idején Kollonich is tagja volt az Ampringen gróf mellett álló nyolctagú tanácsnak. 1688-ban vezetésével dolgozták ki a Ma-

Kollonich Lipót szintén kissé sarkosan, fehéren-feketén megítélt alakja a magyar egyház- és köztörténetnek. Katonai gondolkodásmódú józan réalpolitikus, amint ez életpályájából is következik.⁹ A Habsburg Birodalom egységében látta Magyarország jövőjét, az ország az örökös tartományokhoz való integrációjában a gyors újjáépítés lehetőségét. Szelepchény György és Kollonich Lipót, a művészetet kedvelő, kiváló diplomata és jogász, valamint a katonás szellemű réalpolitikus, két különböző egyéniség, akik ráadásul – a forrásokból kiolvashatóan – a magánéletben sem kedvelték egymást.¹⁰

Egyfelől a történelmi helyzetből fakadt a kényszerűség, hogy lefoglalták az érsekség vagyonát, másfelől azonban – mint Szelepchény lentebb közölt levelének sorai sejtetik – a személyes ellentét is közrejátszhatott az ügyben és annak mikéntjében.¹¹

Bécs az 1683. évi ostrom idején éhínség és zavargások, gyújtogatások színtere volt. Amikor a törökök Schwechatot elérték, Heinrich Erst Rüdiger von Starhemberg gróf, Bécs védelmének parancsnoka az elővárosokat felégettette. Július 4-én azonban tűz ütött ki a Schottenstiftben,¹² közel a város löporraktárához. E tüzeset mögött Thökölyt és rebelleseit sejtették, és őket keresték szerte a városban. A lázadók rejtegetésével vádolta Bécs népe Szelepchény érsek háznépét is. A zavargó utcanéptől azonban nem sietett megmenteni a házat sem Kollonich, aki az ostrom idején végig Bécsben maradt, sem Starhemberg vagy más az udvarból. Amikor pedig kiderült, hogy a ház a káptalan és a primás vagyonát rejt, azonnal őrséget küldtek oda, egyszersmind Kollonich javasolta az udvarnál a kincsek lefoglalását. Hogy mi módon zajlott le mindez, részletesen kiderül Hajdinovich Pálnak, Szelepchény György udvari papjának itt közölt leveléből. Szelepchény több alkalommal is az udvarhoz fordult kérve, hogy kárpótolják mind javaiban, mind jó hírében,

gyarország újjászervezésére hivatott, és számos pozitív, a magyar fejlődés érdekét szolgáló javaslatot is magába foglaló *Einrichtungswerk des Königreichs Ungarn*. Vö. KOLTAI András, *Kollonich Lipót*, in *Esztergomi érsekek* 319-326.

¹⁰ Kollonichnak épp nyitrai parancsnoksága idején támadt egy perre menő nézeteltérése Szelepchény Györggyel. Nyitra várának török elleni megerősítéséhez ugyanis faanyagra volt szükség, Kollonich pedig ehhez Szelepchény engedélye nélkül az esztergomi érsekség erdeiben vágattatott fát.

¹¹ „*Legalább annyi mérsékletességgel és belátással élhetett volna, hogy a mindennapi szükségletekhez kellő dolgokat meghagyja nekem, ahogyan ezt Schwarzenburg herceg örökösének kincseivel, vagy ahogy a kalocsai érsek, vagy akár a tehetős polgárok, kereskedők vagyonával tette. De a régi gyűlölet annyira elvakította őt, hogy nem is habozott e hallatlan gyalázatot hozni rám.*” – lásd a jelen közlemény 2. sz. dokumentumát.

¹² Bencés kolostor Bécs központjában.

¹³ *Extractus Litterarum Episcopi Neostadiensis Leopoldi Kollonics, ad Georgium Fenesii Custodi Capituli Strigoniensis datarum. Dominus Archiepiscopus scire debet, me nec rudem esse, nec juvenem qui in dies flectitur, ad utrumque: Cum per suam dominationem Reverendissimam processum bonum instituere offerat, in aula vero tacite juridicum instituerit ordinem, sed querelis contra me motis mihi que communicatis, respondi satis, notum enim est ubique symbolum meum recte faciendi neminem timeas.* ÖStA, AVA FHK A HKA Kamerale Ungarn Fasz. 3. Subdivision

amin az őt ért csúfos kifosztás miatt folt esett. Magának Kollonichnak a válaszleveleiből és az udvarhoz írt jelentéséből csak annyit tudhatunk meg, hogy gúnyos hangon reagált Szelephény sérelmeire, és az elégtételt elutasította.¹³ A császári udvar igyekezett köztes megoldást találni, és a szolgálatában sokat fáradozó érseket valamiképp kárpótolni. A primás azonban vajmi kevés kárpótlást kapott. Kárát a magyar kamarának kellett volna megtéríteni, ez azonban nem volt reális megoldás. Megmaradt kincseit listára vették és visszaadták, ez azonban mindössze 62 tételt tett ki.¹⁴ Tudjuk, hogy törvényes végrendeletében már korábban rendelkezett roppant vagyona felől.¹⁵ Szelephény az udvarhoz írt leveleiben épp erre hivatkozva kéri az uralkodót arra, hogy kegyes célokra örökül szánt vagyonát kárpótolják legalább.¹⁶

Egy jelentős és mindeddig kevésbé ismert pontja Szelephény György végrendeletének, hogy a Bécsben lefoglalt vagyona jelentős részét az esztergomi vár megerősítésére és az esztergomi székesegyház építésére szánta. Mindez más megvilágításba helyezi az esztergomi érseki szék késői visszaköltöztetésének kérdését, hiszen Szelephény érsek utódai és az esztergomi főkáptalan a végrendeletre alapozva várta, hogy mikor juthat hozzá ahhoz a pénzügyi forráshoz, amely a „Magyar Sion” újjáépítését biztosítaná. Kevésbé ismert, hogy évtizedekkel később, amikor Barkóczy Ferenc érsek a káptalan vissza akarta költöztetni Esztergomba, és fel kívánta építtetni az esztergomi várhegyen a bazilikát, a primás és a káptalan épp Szelephény végrendeletére hivatkozva kérte az udvartól az erre a célra hagyományozott pénzügyösszeget.¹⁷ Visszaigényelni azonban nekik sem sikerült.

A teljes terjedelmében és annak magyar fordításával itt közölt két forrás pontosan rávilágít arra, miként is zajlott a primás házának kifosztása, és mi lett a sorsa a felbecsülhetetlen értékű kincseknek. Ezek ismeretében elmondhatjuk, hogy Magyarország primása és az Esztergomi Főkáptalan a török elleni védelemre lényegesen nagyobb áldozatot hozott, mint ahogyan az a köztudatban él, és részben e veszteségnek köszönhetően az érseki szék még 136 évig nem költözött vissza ősi helyére, Esztergomba.

3. 1.-3-3- 1763-67. r. Nr. 26/1. Fol. 113.

¹⁴ ÖStA, AVA FHKA HKA Kamerale Ungarn Fasz. 3. Subdivision 3. 1.-3-3-1763-67. r. Nr. 26/1. Fol. 125-127.

¹⁵ „... residua (scil. summa) vero in duas partes dividatur, cuius integra medietas statim pro praesidio Strigoniensi applicetur, altera vero pro Venerabili Capitulo Strigoniensi et teplo eiusdem cathedrali aedificando designetur.” Szelephény György végrendelete, Esztergomi Főkáptalani Levéltár, magánlevéltár, Lad. 85. Capsa ecclesiasticorum, kincstárleltárak (régijelzete: Capsa subcustodialis Fasc. 5. Nr. 13.)

¹⁶ Végrendeletének káptalanja javára és az Esztergomban megépítendő templomra vonatkozó pasz-

1.

1683. szeptember 19.

Hajdinovich Pál udvari káplán értesíti Szelepcshény György esztergomi érseket az érsek bécsi házának kifosztásáról.

ÖStA AVA FHKA HKA, Kamerale Ungarn Fasz. 3. Subdivision 3. 1.-3-3-1763-67. r. Nr. 26/1.

Celsissime et Reverendissime Princeps, Domine Domine Benignissime!

Fateor Celsissime Princeps, ubi inclinavi cor meum ad faciendas Vestrae Celsitudinis justificationes, tribulatio, et angustia invenerunt me, totamque vestrae Celsitudinis familiam, de qua tribulatione pridem Vestram Celsitudinem informavissem, nisi impossibilitas ipsa, in universis passibus clausis fundata, mihi impedimentum creavisset: quod – laudes Deo aeternae – evanuit, soluta obsidione 13. huius mensis currentis.

Quapropter, qualiter Vestrae Celsitudinis Domus, et Thesaurus tractabatur durante obsidione, sequentibus expono.

Primo quidem certum est, patrocinium illud, quod mihi obtulerat Dominus Comes a Kollonics – quo is neque requisitus se sponderat Domum vestrae Celsitudinis indemnem conservaturum – aliquantis per fuit vigorosum: sed ex post milites armati advenere me intra sclopos cum ardentibus elichnis ad pectus appositos detinuerunt, Dominus Pongratz a me se junxerunt, et Frango in arresto detinuerunt, et junctis viribus civium, violatis Vestrae Celsitudinis sigillis, portas omnes securibus violentis perfregerunt, inclusive usque ad inferiorem fornixem, quod factum licet illaesis cistis, in iisque latentibus thesauris, nusquam vero sine rerum aliquarum in cubiculis Vestrae Celsitudinis occurrentium direptione.

Quibus hic facinorose adversus Omnipotentem Deum perpetratis sine ulla cunctatione, intra copiosam militum praefatorum catervam, ego, D. Pongracz, Frango, veluti latrones ducti fuimus ad generales causam non reddiderunt aliam, huius captivae circumductionis, et domus violationis, quam mustantes inter se, quod tamquam Hungari, simus rebelles omnes, et quod

szusaiból csak egyet, a 16. paragrafust hagyta jóvá az udvar, amiben ezüst ikonjait adományozta a majdani templomnak: Nr. 16: *Omnes imagines minores argenteas pro templo Cathedrali Strigoniensi* – a megjegyzés: *manent*. PL, AEV 260/1.

¹⁷ „*Ad domos capitulares festinanter et decore struendas fundus fere sufficiens esset, si Sua Maestas Sacratissima summam permagnae memoriae Archiepiscopi Georgii quondam Szelepcshényi legatam, ac 493m constituentem clementer refundere dignaretur, tunc etenim secundum codicillarem dispositionem detractis ad rationem pauperum parochorum 50m fnr., pro restaurando castro Strigoniensi cederent 221.500f, pro Ecclesia Cathedrali 110750 f., totidem pro Capitulo.*” PL, AEV nr.1343, p. 279.

incendiarios fors una cum Thökölio, in domo latitantes, quaesierunt, in re autem erat purissimus eorum fucus, quod domus Vestrae Celsitudinis attinebat, quia generalis a Starenberg, videns criminationem injustam civium, nos statim salvos redire domum jussit, et neque ad se admisit. Effectus tandem nos docuit, quod voluerit thesaurum Vestrae Celsitudinis rescire, uti et hac ratione resciverunt eundem hic adesse. Postquam igitur hac ratione thesaurum vestrae Celsitudinis hic esse resciverunt, mussitationes sussuros inordinatos et privata conventicula celebrare coeperunt, ac initio consilio illis tumultuarie iterato volentibus domum subvertere, et iis se hac voce: „nos sumus hic domini, neque Caesar neque Archiepiscopus hic defacto habent ad mandatum” – violentos occupantes esse ostendentibus., Claves a cellario, domosque tota, denegassem, de D. Pongratz et de me occidendo consilia tractarunt, qua manifeste audivimus, quod et fecissent, nisi nos a facie scloporum attractorum in faciem nostram directorum intra murum recepissemus.

Interea in hac lacrimabunda rerum revolutione, et Turcica obsidione alia extra omnem expectationem sors occidit supra thesauros Vestrae Celsitudinis fuerant militibus certa decreta stipendia, in quorum rationem Principis Swarzenburg pecuniarum accepta sunt 50 millia, item Illustrissimi ac Reverendissimi Episcopi Collocensis 60 millia, qui ordo etiam Vestrae Celsitudinis domum tetigit: sed extra omnem ut dixi expectationem, et extra custodiam quasi juratam, qua se spontanee sine ullo requisitione Comes Kollonics sponpondit domum Vestrae Celsitudinis custodire praesente Reverendo P. Pilarik, huc ante obsidionem pecuniam adferente. Res autem sic se habuit, ex deputato consilio Caesareo, cum quibusdam comisariis in persona venit comes Kollonics, et fractis, quae post actum illud violentum illico apposuerat sigillis, cistas Vestrae Celsitudinis omnes ope serrariorum reserrari fecit, ex indeque 19. Juli septuaginta quator millia octingentos 22 florenos et secunda die quinquaginta millia octingentos 60 florenos accepit, item argenteriam universam avexit, ad monetariam officinam dedit; et quod est adversus Dominum et adversus Cristum eius, cum praefatis hominibus, praefatus comes Kollonich omnia clenodia, monilia, annulos ducatos, taleros, in vasculis pecuniam totam, recte die 13. Septembris ipsissima, quando obsidio Turcica fuit soluta 5. curibus evexit. Pannos, materias preciosas, selas, monstrantias, calices secum abstulit, et dum eidem reclamassem, tum inventarium petissem carcere, et arresto me tractare voluit, interea res praeciosiores dixit, quod Vestrae Celsitudini in persona restiturus sit.

His peractis sequenti die post solutam obsidionem adfuit hic Sua Sacrissima Maiestas cum domino Maholany, et domino Gyani residuas monstrantias, vasa aurea, tum argentea, imagines magnas deargentatas curru evexit, ita ut vacuam domum reliquerit praeter viliores, quosdam tapetes, et quasdam vestes, quas non reliquisset, nisi ipsum tenebrae nocturnae pridie in domo repe-

rissent, dum videlicet res etiam minutiores accepisset, imo ea aliis distribuisset, uti distribuit suis amicis, et multa postea distraxit.

Quia vero eundem in actuali huius violentiae exercitio dominus Maholany repererit, quid eidem responderit, informationem a praefato Domino Maholany Vestra Celsitudo habebit. Praecipua clenodia apud se nominatus Kollonich reservat, de quibus rebus omnibus, spero assiduam curam Vestra Celsitudo habebit, antequam alio distrahantur circa quas quomodo egerit, quid molitus fuerit Comes Kollonich, oretenus plura Vestrae Celsitudini aperiam, quae apperianda conservo, et fidelis conservabo. Et haec est series tota actionis exercita in domo Vestrae Celsitudinis erga acceptionem thesauri. Hic felicissime valere cupio Vestram Celsitudinem, et maneo.

Vestrae Celsitudinis.

Capellanus minimus Paulus Haidinovich

*

Nagyságos és főtisztelendő Herceg, Legkegyelmesebb Uram!

Bevallom, Nagyságos Uram, hogy amikor szívem szerint Nagyságod előtt igazolni akartam magam, fájdalom és szorongás vett erőt mind rajtam, mind Fenséged háza népén, és erről a fájdalomról már korábban is tudattam volna Nagyságodat, ha erre bármi úton módon akadály nélkül lehetőségem lett volna: ez az akadály azonban – az Örök Isten dicsőségére – elhárult, mint-hogy e hónap tizenharmadik napján megszűnt az ostrom.

Ezért, a következőkben tudatom, hogy Nagyságod házával és kincseivel mi módon bántak el a hosszas ostrom alatt.

Először is bizonyossá vált, hogy az a pártfogás, amit Kollonics gróf úr nekem – anélkül, hogy kértük volna erre – felajánlott és megígért, hogy fenséged házát sértetlenül meg fogja őrizni, csak kis ideig marad érvényben. Ám aztán fegyveres katonák érkeztek, engem mellemnek szegezett puskák és égő szöveteknek közepette letartóztattak, Pongrátz uramat pedig tőlem elválasztották és Frangóval együtt fogságban tartották, majd polgárokat maguk mellé véve Nagyságod pecsétjeit és minden ajtót szekercével feltörték egészen a belső kamráig. Ez jóllehet azon ládák sérülése nélkül történt, amelyek a kincseket rejtették, ám egyáltalán nem Fenséged szobáiban tartott dolgok elrablása nélkül.

Miután eme mindenható Isten elleni gaztetteket véghezvitték, késedelem nélkül, nem kis katonai kísérettel engem, Pongrátz urat és Frangót, mintha csak gonosztevők lennénk, a tábornokok színe elé vittek, és az átverésből

eredő fogságot, valamint a ház feltörését semmi mással nem okolták, csak susmusoltak egymás közt, hogy magyarok lévén már csak valahányan rebel-
lisek lennének, és hogy talán Thököly-vel együtt a házban rejtőzködő gyűjto-
gatókat keresnek. Valójában azonban nyilvánvaló volt az ármánykodásuk,
ami Nagyságod háza ellen irányult, mivel Stahrenberg tábornok, látva a pol-
gárok jogtalan gaztettét, minket rögvest sértetlenül hazaküldött, és még csak
a színe elé sem engedett. Az eljárás végül nyilvánvalóvá tette számunkra,
hogy tudni kíván Nagyságod kincseiről, ahogy azt ily módon meg is tudták,
hogy itt vannak.

Miután ekképp megtudták, hogy Nagyságod kincsei itt vannak, szóbeszéd
és puzmogás kezdődött, és magán összejöveteleket kezdtek tartani. És taná-
csot tartva, miután azoktól, akik a házat ismét csapatostul fel akarták forgat-
ni, valamint akik azzal jöttek elő, hogy erőszakkal foglalják el – Isten legyen
a tanúnk, hogy sem a császár, sem az érsek erre parancsot nem adott –, a
pince és az egész ház kulcsának átadását megtagadtam, már Pongrátz uram
és az én legyilkolásomról egyezkedtek. Ezt mi saját fülünkkel hallottunk, és
amit meg is tettek volna, ha a nekünk szegezett puskák csöve elől a fal mögé
vissza nem húzódnak.

Eközben a dolgok ily siralmas sodrában és a török ostrom közepette min-
den várakozás ellenére más sors döntött Fenséged kincsei felett. Már hatá-
roztak korábban a katonák zsoldjáról, ezek kifizetésére Swarzenburg herceg
vagyonából 50 ezret, hasonlóképp a méltóságos és főtisztelendő kalocsai ér-
sek vagyonából, ami törvény szerint Fenséged házához tartozott, 60 ezret
foglaltak le.

De, ahogy említettem, minden várakozás, és a ház úgymond jogos őrizete
ellenére, annak megvédésére minden felkérés nélkül maga Kollonics gróf
ígérkezett, mégpedig tisztelendő Pilarik atya jelenlétében, aki az ostrom
előtt a kincseket ide szállította. A dolog pedig úgy állt, hogy a császári ta-
nács megbízásából néhány megbízottal személyesen megérkezett Kollonics,
és azokat a pecséteket, amiket betörés után ő maga tetetett oda, feltörette, és
Fenséged valahány ládáját fűrészelők segítségével felfűrészeltette, azokból
július 19-én 74.800 és 22 florenust, a következő napon 58.000 és 60 flo-
renust kivett, és az összes ezüsttel együtt elvitette a pénzverdébe. Ám ami
még inkább égbe kiáltó, a fentebb nevezett emberekkel az említett Kollonics
gróf minden ékszert, nyakláncokat, gyűrűket, tallérokat, kis hordókban az
összes pénzt öt szekérral elhurcoltatta, és épp szeptember 13. napján, amikor
is véget ért a török ostrom. Posztókat, értékes anyagokat, szövetekeket, monst-
ranciákat és kelyheket vitt magával, és miközben én szót emeltem ez ellen
és azt kértem, vegye lajstromba a tárgyakat, ő börtönbe és fogdába akart en-
gem vitetni. Eközben azt mondta, hogy az értékesebb dolgokat Fenségednek
személyesen fogja megtéríteni.

Ezt követően, az ostrom elmúltá utáni napon itt volt Ófelsége Maholányi és Gyáni urammal, és a megmaradt monstranciákat, arany vázákat, aztán az ezüstöket, a nagy ezüst képeket szekéren elszállíttatta, úgyhogy a hitványabb dolgoktól, bizonyos szőnyegektől és ruhadaraboktól eltekintve üresen hagyta a házat. Azokat sem hagyta volna itt, ha az előző este rá nem sötétedett volna. Addig még a csekélysegeket is magával vitte, sőt ezeket másoknak tovább adta úgy, hogy szétosztotta barátai közt. És ez után sok mindent széthordott.

Mivel pedig Maholányi uram épp rajtakapta őt a betörésen, amit neki válaszolt, maga Maholányi uram fogja Nagyságodnak elmondani. Különösen értékes drágaságokat a már említett Kollonics gróf megőrzött magánál, minden egyéb dologról, remélem, Nagyságodnak lesz majd gondolja. Mielőtt más beszélne arról, mi módon történt mindez, mit forgatott a fejében Kollonics, többet csak Nagyságod előtt szólok, minden mondandót megőrzök, és hüen magamban is fogom mindaddig tartani. Ez volt hát azon események sora, amelyek Nagyságod házában a kincsek megkaparintása érdekében végbe mentek. Van szerencsém soraimmal Nagyságodnak jó egészséget kívánni, és maradok:

Haidovich Pál, Nagyságod káplánja.

2.

1683. szeptember 22.

Szelephény György esztergomi érsek levele I. Lipót királyhoz, amelyben panaszt tesz, illetve kárpótlást kér bécsi házának kifosztása miatt.

ÖSttA AVA FHKA HKA, Kamerale Ungarn Fasz. 3. Subdivision 3. 1.-3-3-1763-67. r. Nr. 26/1.

Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas, Domine Domine Clementissime!

Ex quo semel gens Hungarica, sacris, fidei christiana institutis solide instructa fuisset, nusquam, vel in minima parte regni, infectionem haeresis perpeti potuit, adeo ut per quingentos integros annos, ad tempora videlicet pernificissimi haeresiarchae Lutheri, nihil unquam, simile eveniret:

Nam increbrescente pestifero sero dogmate, in universorum regnicolarum publicis dioetis, binis legibus severissime cautum fuit, ut huiusmodi farinae homines, igni tradantur. Postquam autem clade Mohaciana archiepiscopus Strigoniensis, potioribus cum episcopis occubuissent, dissoluti aliqui saeculares, vacantes episcopatus ambiendo, sibi impetrassent, tum primum cleri,

et religionis res declinare ceperunt, adeo, ut immunitates ecclesiasticae jam totae fere pessum iverint; exempla recentia praesto sunt.

Licet enim canones sacri et leges nostrae patriae, ac diplomata divorum regum, non ita pridem etiam per Majestatem Vestram, Chirographo, et sigillo proprio firmata, quotidie prae oculis habentur, his tamen posthabitis, quot episcoporum Agriensium, Nitriensium, Vaciensium, praepositorum Scepusiensium ac aliorum complurium praelatorum legata, a Camera Hungarica sunt direpta. Jamque item – ut verbis Scripturae utar:

Viri perversi, qui ex nobis ipsis exiverunt, et vel maxime unus, in tale profundum temeritatis – sed sequetur eum contumelia – venit, ut non solum demortuorum testamenta ad usus pios ordinata, invadere veritus non fuerit, dum primariis duobus ecclesiae Hungaricae membris, sed mihi praecipue, necdum mortuo tantam, et tam ignominiosam, totius Hungariae, imo totius mundi scandalo, intulerit violentiam, expilando et depraedando omnia mea, etam minutiora.

Praetextebat quidem ille – uti audio – modernam utcunq̄ue necessitatem, verum prodidit potius, suum ante tot annos, contra me conceptum inextinguibilem livorem, ac passionem: nam licet ego non solum modo, sed prioribus quoque vicibus, tam verbo, quam memoriali meo, Majestati Vestrae nuper porrecto, paratus fuerim facultates meas, intuitu necessitatis publicae, ut ecclesiae meae jam totaliter ruinatae imposterum subsidio esse possim insummere – juxta quod etiam me Majestas Vestra Sacratissima assecuraverat – hoc tamen non curato, stipatus satellico, ad familiam domus mea Viennensis, tamquam ad latronem venit, et effractis omnibus conclavibus, ac fornicibus, demum portis, et cistis ferreis violatis, me ad unum usque terruncium expilavit.

Potuisset ille tunc uti moderamine, et discretione, si in tantum solummodo pro usibus meis quotidianis, quantum suffecisset, reliquisset, uti fecit in thesauro haeredum principis a Schwarzenburg, et Archiepiscopi Colocensis, mercatorumque haereticorum opulentissimorum, livor tamen ille ipsius veteranus obcaecavit eum, ut mihi adeo inaudito, et scandaloso modo tantam ignominiam, et infamiam inferre, nil pensi duxerit.

Haec ne est merces laborum et servitiorum in quibus consenui? Quid dicet jam orthodoxa Ecclesia nostra Hungarica, cui tanta injuria, et despectus, in primario eiusdem pastore, et capite, prae aliis irrogatus est? Deus ipse e coelo judicabit, et vindicabit hanc adeo gravem, ac in caelum clamantem, ab aemulo implacabili, mihi illatam injuriam.

A trigesimo octavo supra millesimum sexcentimum, anno – ut cum sancto Paulo loquar: si gloriari oportet: semper in continuis Majestum Sacrarum laboribus desudari. Et primo quidem, dum tempore comitorum, coronationisque Augustissimae Imperatricis Mariae, in publico, communis boni ser-

vito, a Sua Majestate gloriosae memoriae Ferdinando Tertio Romam ablegatus fuissem: post vero 1639 et 1640 nec non duobus subsequentibus, utpote 1642 ac 1643 annis Constantinopolim ad portam Ottomanicum, missus extitisssem; inibique cornua rebellis senioris Rakoczii infregissem; ac postmodum redux, Cancellariatus officio oneratus, in diversis periculosissimis, tam in Transilvaniam, quam Poloniam ablegationibus, ac in imperio negotiationibus, indefesso semper labore, singularique fidelitate, operam meam impendissem; denique quadragintaquinque annos vita mea, in Augusta Aula consumpsissem.:

Et en, quomodo praeter omne meum demeritum, per livorem hunc et praedictae domus meae familia, adeo infamiter, per publicas urbis plateas, militae manu, tamquam criminis, et maleficii alicuius rea, tracta, et circumducta fuerit, non sine levi domus meae ignominia, et commento ridiculo, quasi vero aliqui suspecti in ea quaesiti, et examinandi fuissent, impertinenter nodum in scirpo querendo, juxta illud:

Habet ergo peccavit: dum hoc machiavellismo adeo foede, et infamiter omnia depraedando, non paratam, dumtaxat pecuniam, verum totam auream, et argenteam suppelectiliem, et quidem caelices aureos consecratos, cruces aureas, adamantibus, gemis, et diversis pretiosis lapidibus ornatas, monstrantias, icones pro altaribus argenteas, tot millibus comparatus clenodia et monilia adamantina, gemmas, et anulos supra viginti millia talerorum appreciatos, praeter illos tres a gloriosae reminiscentiae Ferdinando Tertio, et 4to ac Majestate Vestra Sacratissima mihi donatos, expilare nil pensi duxisset.

Quid dicam de clenodio, ab eadem Majestate Vestra, cum effigie sua, ex magnis quadraginta uno adamantibus confecto, ac alio etiam a Serenissimo Neoburgico, in copulatione filii mihi gratiose oblati. Praeter haec, utensilia omnia argentea, scutellas, kupas, abacum denique supra millia 45 talerorum, constantem, omnia ex voto ecclesiae meae, et aedibus religiosorum consecrata, testamentoque per benignum Majestatis Vestrae Sacratissimae consensum, roborato, legata, ita, ut neque ipse millionem excedere inficias iret;

Taceo, vel ipsa quoque lectisternia, ac quaeque minutissima praeter aliquot usuales tapetes, uti literae capelani mei domestici referunt, extra omnem necessitatem pulso nempe jam a Vienna hoste, solutaque obsidione, direpta, non secus, quam, si aut perduellis, aut demortuus fuissem summa mea injuria, et infamia, scandaloque totius mundi ut merito iam, tam in persona, quam in fama, sepultus dici possim.

Aliter certe suppelectilem, Deo, et Ecclesiae dicatam, tractare conveniebat. Inter reliqua clavis mea pretiosior sebellina, comiti Starembegio – uti audio – oblata, cuius tamen acceptationem, et hanc infamem despoliationem, veluti, qui jam recuperata urbe, prae omnibus aliis, vel ex ipsis vesticulis, denudatus sum, indignam censuit.

Non est auditum Clementissime Domine, cum veteranis Augustissimae Domus servis, ita unquam actum fuisse, ac cum solo, et unico me: Infimi quique Majestatis Vestrae servi, post ex antelata servitia, in senecta sua, liberali recognitione, recompensari consueverunt, ego vero, non solum in Hungaria, sed etiam Viennae, omnibus omnino exutus, et spoliatus, talem a Behemoth illo meo, reporto mercedem, ut jam mihi prope, de stipe aliorum providendum timeam; ob qua facinora, nisi in Deo, et Majestate Vestra spem haberem, ab omnibus plane me desolatum crederem.

Fateor, sat magnas injurias passus sum, a perduelle, et perniciosissimo homine Theökölio, et jam proxime etiam a perfido Illijeshazyo, ac ipsis etiam barbaris, ob hoc tamen magis affligor, quod Viennae tam infamiter mihi illusum sit, ut in magis sentire debeam dedecus hoc, et infamiam mihi illatam, quam damna illa in bonis reliquis, quae cum mobilibus et immobilibus in Hungaria, tres fere milliones superabant: sane si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem utique, sed qui dulces meum summebat cibos, praetextu publicarum necessitatum, hanc adeo intolerabilem, magnificavit mihi supplantationem, ut vel exinde etiam appareret passio erga personam, et res meas, quod etsi thesaurus capituli mei Strigoniensis, in uno, eodemque reconditorio, perfracta cista, sit repertus, ibidem tamen relictus, quamquam complura, eiusdem capituli clenodia pro pontificando necessaria, inter mea quoque fuissent.

Habui quidem porrectam mihi per Secretarium Hungaricum a Majestate Vestra Sacratissima assecurationem; quodsi Viennae conservabitur, domus quoque mea, cum rebus, et familia conservanda sit: habui eiusdem et comitis a Staremberg, super eadem immunitate, ultroneam affidavitonem, qui salvam guardiam etiam et aliquem commissarium in domum meam induxerant, non tamen rerum, pro me conservandarum causa, verum, uti video, eo tantum fine, ne alio transferantur, id quod ex mentionati capellani domus meae informatione, copialiter annexae, colligere est: cuius originalem ubi me, auxiliante Deo, Viennae, aut alibi, Majestati Vestrae Sacratissimae, supplicabundus demississime praesentare potuero, ipsemet remonstrabo, una cum scripto illo, a Majestate Vestra Sacratissima olim, adhuc ante quatuordecim annos, mihi remisso, ex quo apparebit, facies temporum illorum, et correspondentia Nadasdianistarum patebitque qui fuerint tunc viri, et qui simulati fideles. Quid unquam ego commisi? Nisi forte, quod, post Majestatem Vestram in tanta etiam aegritudine pergens, quo mane Vienae esse volebam, vespere praecedenti Aula subito movente, eamque absequi me non valente, voti compos esse nequivissem: vel fors insigni – uti subintellegi – et risu digna impostura quasi perfidi illius, et insani pueri, qui me tot bonorum millionibus damnificavit coronationi, et partibus favissem.

Cum igitur tam in bonis, quam fama, adeo indigne injuriatus sim, provolutus ad genua Majestati Vestrae Sacratissimae humillime supplico, me una cum ecclesia mea, pro antiqua illibatae fidelitatis debito justa satisfactione, consolari clementissime dignetur, dum vix ullus jam in ecclesia mea, ad complures annos proventum aliquem, destructo totaliter regno, sperare possit; Volebam quidem, statim ex hac insperata consternatione, et insupportabili maerore, Linzium versus movere, verum postquam Posonium, pro functione illa, benedictionis armorum, Majestatis Vestrae mihi imposita, me contulissem, ac Viennae omnia mea reliquissem, defacto tanto itineri sufficientibus sumptibus me destitutum comperio.

Iterum itaque, atque iterum ad Majestatem Vestram Sanctissimam humillime recurro, ut in hac tanta, toti mundo scandalosa injuria et infamia benignissima resolutione sua, mihi, et ecclesiae meae providere dignetur. Instans demississime ut hoc meum humillimum scriptum, per Cancellariam Hungaricam, cui hoc ex officio incumbit, Majestati Vestrae Sacratissimae proponatur: de quibus omnibus specialius, et fusius a Secretario suo Hungarico, loco mei ocius informari Majestas Vestra Sacratissima non dedignabitur. Servet Deus Majestatem Vestram Gloriosam, et diu feliciter Imperantem.

Sacratissimae Majestatis Vestrae.
Letovicii, 22. Septembris 1683.

Humilissimus perpetuo fidelis subditus et capellanus Georgius Szelepcsényi
Archiepiscopus Strigoniensis

*

Legszentebb Császári és Királyi Fenség, Legkegyelmesebb Uram!

Amióta csak a magyar nemzet a szent keresztény hitben megszilárdult, sosem, még a királyság legkisebb részében sem, tűrhette meg az eretnek fertőzést, oly annyira, hogy teljes ötszáz éven át, vagyis az eretnekség veszedelmes atyja, Luther ideéig, soha semmi hasonló meg nem történhetett.

Mert bár a birodalom bármely részén mégha később el is terjedt a ragályos tanítás, az egész lakosság körében, kettős szigorú törvény biztosította, hogy az ilyesféle embereket tűzre vessék. Miután azonban a mohácsi vész idején az esztergomi érsek több tekintélyes püspökökkel elesett, és bizonyos feslett erkölcsű világiak a betöltetlen püspökségeket kegyhajhászással igyekeztek megkaparintani maguknak, előbb a papság majd a vallás dolgai oly

annyira hanyatlásnak indultak, hogy az egyház szabadsága már csaknem teljességgel veszni látszik. Itt van rá az élő példa: Bár voltak az egyháznak vagy hazánknak szent törvényei, vagy akár királyaink oklevelei, mégsem e régiekről van szó, mert bár Felséged saját kézjeggyével és tulajdon pecsétjével megerősített oklevelei minden nap szemünk előtt vannak, mégis ezeket vágják sutba, annyi püspök, az egri, nyitrai, váci püspökök, vagy a szepesi prépost, és más főpapok hagyatékát a Magyar Kamara elragadta – hogy a Szentírás szavaival éljek: A gonosz férfiak, akik közülünk származtak, vagyis leginkább egy, a megátalkodottság olyan fokára jutott – de eléri őt a gyalázat –, mert hogy nem csupán elhunytak kegyes célokra szánt végrendeletét nem átalotta megtámadni, míg a magyar egyház legfőbb két tagját, sőt engem még éltemben, oly szégyenletesen, és egész Magyarország, sőt az egész világ gyalázatára érhetett erőszak, vagyis kifosztott és elrabolta mindenemet, még csekélysegeimet is.

Ez az ember felhozta ürügyként – amint hallom – a mostani ínséget. De jószerevével inkább a már annyi éven át ellenem táplált kiolthatatlan gyűlöletét és indulatát fedte fel. Én ugyanis jóllehet nem csupán e napokban, hanem korábban is úgy szavammal, mint a napokban Felségedhez benyújtott feljegyzésemmel arra készültem, hogy vagyonomat, amint azt a közjő kívánja, a már oly nagyon elcsigázott egyházam javára és majdani mentsvására fordítsam, aszerint, ahogyan Fenséged erre már korábban jóváhagyását adta. Ám ő ezzel mit sem törődve, csatlósokkal körülveve, úgy tört bécsi házam népére, mint valami lator házára, és feltörve minden szobát és kamrát, az ajtókat, a ládák vasalatait, az utolsó szögig kifosztott engem.

Legalább annyi mérsékletességgel és belátással élhetett volna, hogy a mindennapi szükségletekhez kellő dolgokat meghagyja nekem, ahogyan ezt Schwarzenburg herceg örökösének kincseivel, vagy ahogy a kalocsai érsek, vagy akár a tehetős polgárok, kereskedők vagyonával tette. De a régi gyűlölet annyira elvakította őt, hogy nem is habozott e hallatlan gyalázatot hozni rám.

Ez hát azoknak a fáradozásoknak és szolgálatoknak a jutalma, amelyekben megöregedtem? Mit fog mondani majd igaz hitű magyar egyházunk, ha ily igazságtalanság, és megvetés éri, méghozzá legfőbb pásztora és feje személyében? Maga a mennybéli Isten fogja megítélni majd és megbüntetni ezt a kérlelhetetlen ellenfelemtől rám zúdított oly nagy és égbekiáltó igazságtalanságot.

Az 1638. esztendőőtől – hogy Szent Pál szavaival éljek – „ha dicsekedem kell...” mindig a szentséges felségek szolgálatában fáradoztam. először is az országgyűlések idején, a fenséges Mária császárnő koronázásakor, államérdekből, a közjő szolgálatában Őfelsége a dicső emlékezetű III. Ferdinánd küldött Rómába követként. Miután pedig 1639-ben és 1640-ben, továbbá a

rá következő két évben, mégpedig 1642-ben és 1643-ban Konstantinápolyba, a török portához voltam küldetésben, ahol a rebellis idősebb Rákóczi szarvát letörtem, és onnan visszatérve a kancellári hivatal került a vállamra, különböző veszedelmek között, mind az erdélyi, mind a lengyelországi küldöttségek során, vagy akár a Birodalomban ügyeinek intézésében, mindig fáradhatatlan igyekezettel, és páratlan hűséggel tettem eleget feladatomnak. Egyszóval életem negyven évét töltöttem el a császári udvar szolgálatában.

És mégis, úgy hurcolta meg egész házam népét anélkül, hogy egyáltalán kiérdemelt volna, irigységből, oly gyalázatosan, katonákkal körbe hurcolva a város közterein, mint akit bűnnel vagy valamiféle gáztettel vádolnak, mégpedig házam nem kis gyalázatára és engem nevetség tárgyává téve, mintha egyesek gyanakodva kutakodtak és szaglásztak volna otthonomban, a kákán is csomót keresve:

Javai vannak, tehát bűnös: míg oly machiavelli fertelemmel és álnoksággal fosztott ki, nem csak készpénzt, hanem arany és ezüst holmikat, mégpedig felszentelt arany és ezüst kelyheket, gyémántokkal, ékkövekkel, és különféle drágakövekkel díszített arany keresztek, monstranciákat, ezüst oltárképeket, ezekért vásárolt drágaságokat, gyémánt nyakláncokat, medálokat, több mint húsz ezer tallért érő gyűrűket, azon hármon túl a dicső emlékü III. Ferdinánd és IV. Ferdinánd, valamint Fenségedtől ajándékba kapott gyűrűket is gondolkodás nélkül ellopták.

Mit is mondhatnék arról az értékes holmiról, a Fenséged 41 nagy gyémánttal ékesített képmásáról, és egy másikról, amit a fenséges neuburgi hercegtől kaptam, aki fia esketéséért nagyvonalúan ajándékozott nekem. Ezen felül, minden ezüst használati tárgyam, tálak, kupák, asztalka, egyszóval 45 ezer talentumnyi, mindaz, amit egyházam számára ajánlottak fel, a szerzetesházak javára szentelt dolgok, és amit Fenséged kegyes egyetértésével és megerősítésével végrendeletem szerint akartam hátrahagyni, annyit, hogy még ő sem tagadta, hogy a milliót is túllépi.

Nem is szólok a takarókról, néhány használatban lévő szőnyeg mellett apró-cseprő dolgokról, amiket, udvari papom levele szerint, és ahogyan neki háznépem hírül adta, már minden kényszerítő ok nélkül, miután Bécstől már az ellenséget visszaverték és az ostromnak vége lett, rabolt el, nem másként mint ha hazaáruló, vagy már halott lennék, legnagyobb sérelmemre és gyalázatomra, az egész világ szegényére, úgyhogy már nyugodtan azt is terjeszthetik rólam, nem csak személyem, de jóhírem is a sírba szállt.

Bizony másként illenék eljárni az Istennek és az Egyháznak felajánlott javakkal. Többek közt egy értékesebb coboly köpenyemmel, amit, ahogyan hallottam, Starhemberg grófnak ajánlottak fel. Ő azonban ennek elfogadását méltatlannak tartotta, ahogy szégyenletes kirablásomat is, mint akit már a város visszafoglalása után mindenemtől, még ruháimtól is megfosztottak.

Nem lehetett hallani arról, Kegyelmes Uram, hogy a Felső Ház régi szolgáltaival valaha is így bántak volna, csak velem, egyes egyedül velem: még Felső legalacsonyabb szolgálói is, öregségükben, nagyra becsült szolgálataik után, bőkezű elismerésként meg szokták kapni fizetségüket. Ám engem nem csupán Magyarországon, hanem Bécsben is mindenemtől megfosztottak és kizsákmányoltak. Az a jutalmam attól a szörnyetegtől (ti. Kollonich Lipóttól), hogy már nemcsak a magam, hanem mások fizetése felől is aggódom. Ha Istenben és Felsőben nem reménykedhetnék, e gaztett okán nyíltan azt hihetném, hogy mindenki elhagyott.

Megvallom, elég nagy igazságtalanságokat szenvedtem el, a pártütő és szerfölött veszedelmes Thökölitől, és már közelebbről a hitszegő Illésházytól, de maguktól a hitetlenektől is, ám mégis az keserít el inkább, hogy Bécsben oly gyalázatosan csúfot üttek belőlem, hogy ezt kell inkább csúfságnak, rám hozott gyalázatnak vallanom, mint azt, hogy megmaradt javaimban, mind ingóságaimban, mind ingatlanaimban Magyarországon csaknem három milliányi veszteséget szenvedtem.

Valóban, ha ellenségem gyalázott volna engem, bizonyosan elviseltem volna. De, abból, hogy az aki velem együtt ette az édes étkeket,¹⁸ a köz szükségét felhozva ürügyül, magasztalta ezt az oly túrhetetlen megaláztatásom, kitűnik a személyem és javaim iránti ellenszenv. Mert esztergomi káptalanom kincseit javaimmal együtt jóllehet egyazon rejtekhelyen a láda feltörése után megtalálták, azt mégis otthagyták. – Noha ugyanazon káptalan misézéshez szükséges igen sok ingósága volt az én dolgaim közt is.

Birtokomban volt Felső magyar titkárságától nekem kiállított biztosíték, hogy tudniillik ha Bécs megmenekül, az én házam is minden ingósgommal és házam népével sértetlen marad. Birtokomban volt magának Starebergh grófnak is sértetlenségemet szavatoló önként adott megbízása, hogy tisztességes őrséget és valamiféle rendbizont küldenének házamba. De nem ám annyira javaim számomra történő megőrzése okán, hanem, ahogy látom, csupán abból a célból, nehogy végül is másvalaki szállítsa el vagyonom, ahogyan ez említett udvari papom értesítéséből – aminek másolatát levelemhez csatoltam – kiviláglik.

Ennek eredetijét, amint Isten segedelmével, Bécsben vagy máshol legalázatosabban Felső színe elé járulhatok, meg tudom mutatni. Magam fogom bemutatni azzal az irattal együtt, amelyet egykor, idestova 14 éve Felső küldött nekem. Ebből nyilvánvalóvá lesz az akkori idők arculata. De a Nádistáttal folytatott levelezésből is nyilvánvaló, kik is voltak az akkori emberek, és kik azok, akik csak színlelik a hűséget. Mit követtem el valaha? – hacsak nem azt, hogy miután nagy betegen Felsőhöz tartva, minthogy azon a reggelen Bécsben akartam lenni, ám az udvar előző este váratlanul elköltözött, és nekem már nem volt erőm követni, még csak nem

is lehettem volna részese az összeesküvésnek. Ahogy ebből megértettem, alighanem ritka és nevetséges csalárdság ez – mintegy hitszegő és esztelen gyermeké –, hogy azt, aki engem javaimból annyi millióval megkárosított, a koronázást és a részeket pártfogoltam volna.

Mínhogy úgy javaimban, mint hírnevemben annyira méltatlan igazságtalanság ért, Felséged lába elé borulva alázatosan kérem, hogy engem egyházzammal együtt a régóta tanúsított hűségemért az engem megillető és jogos kártérítéssel a legkegyelmesebben orvosolni méltóztassék, addig, míg valaki is egyházamban sok évig még az ország pusztulása után is valamiféle fizetésben reménykedni képes. Rögvest szerettem volna a nem várt rettenet és az elviselhetetlen fájdalom miatt Linz irányába venni utam, ám miután Pozsonyba tértem a Fenséged által rám rótt feladat, azaz a fegyverek megáldása végett, ráébredtem, hogy mivel mindenem Bécsben hagytam, és híjával vagyok a szükséges dolgoknak, ezért lettem utazásomról.

Ismételten, még egyszer alázatosan Felségedhez fordulok, hogy ebben az egész világra szóló igazságtalanságban és gyalázatban a magam és egyházam kárpótlásáról gondoskodjék. Legalázatosabban kérem, hogy csekély kis levelem a szokásos hivatali úton, a magyar kancellárián keresztül juttassák el Felségedhez, és a benne foglaltakról részletekre kiterjedően magyar titkárra révén Felséged engem sürgősen tájékoztatni méltóztassék. Tartsa meg az Isten Felségedet, hogy dicsőségesen, hosszú ideig és boldogan uralkodhassék.

Legalázatosabb, mindig hűséges alattvalója és káplánja, Szelepcsényi György, esztergomi érsek

¹⁸ Zsolt 54, 11. 14.